

PROVÁDĚCÍ PLÁN
zachování a obnovy kulturních památek
ve Zlínském kraji pro rok 2022

Hospodářský dvůr v Rymicích

Krajský úřad Zlínského kraje, Odbor kultury a památkové péče

Oddělení památkové péče

Květen 2022

Prováděcí plán podpory památek ve Zlínském kraji je pravidelně zpracováván od roku 2005 a navazuje na schválenou Koncepti účinnější podpory památkové péče ve Zlínském kraji (usnesení Zastupitelstva kraje č. 0795/Z23/16 ze dne 21. 9. 2016). Je koncepčním dokumentem, z kterého vychází i samotná realizace obnovy památek, dříve v rámci Fondu kultury Zlínského kraje a od roku 2016 v rámci Fondu Zlínského kraje, sekce KULTURA – Programu na podporu stavební obnovy a restaurování kulturních památek a památek místního významu. Jedná se o dotační program, jehož cílem je obnova kulturních památek a památek místního významu Zlínského kraje při dosažení maximální efektivity a hospodárnosti využití rozpočtových prostředků Zlínského kraje.

Důvodem podpory je poskytování účelově určených neinvestičních dotací, které slouží především k naplnění následně uvedených priorit:

- obnova kulturních památek a památek místního významu nacházejících se ve špatném technickém stavu, pokud tento stav nebyl zaviněn vlastníkem, zejména odvrácení nevratné degradace kulturní památky nebo památky místního významu,
- obnova kulturních památek a památek místního významu nacházejících se na území Zlínského kraje,
- obnova kulturních památek a památek místního významu využívaných a zpřístupněných nebo prezentovaných veřejnosti pro kulturní, vzdělávací, turistické nebo jiné veřejně prospěšné účely,
- motivace vlastníků kulturních památek a památek místního významu k jejich obnově v souladu se zásadami státní památkové péče.

Způsobilými žadateli o podporu sloužící ke stavební obnově a restaurování kulturních památek a památek místního významu jsou fyzické nebo právnické osoby, které jsou vlastníkem či spoluvlastníkem kulturní památky nebo památky místního významu na území Zlínského kraje.

Z rozpočtu Zlínského kraje jsou památky tímto způsobem pravidelně financovány od roku 2003.

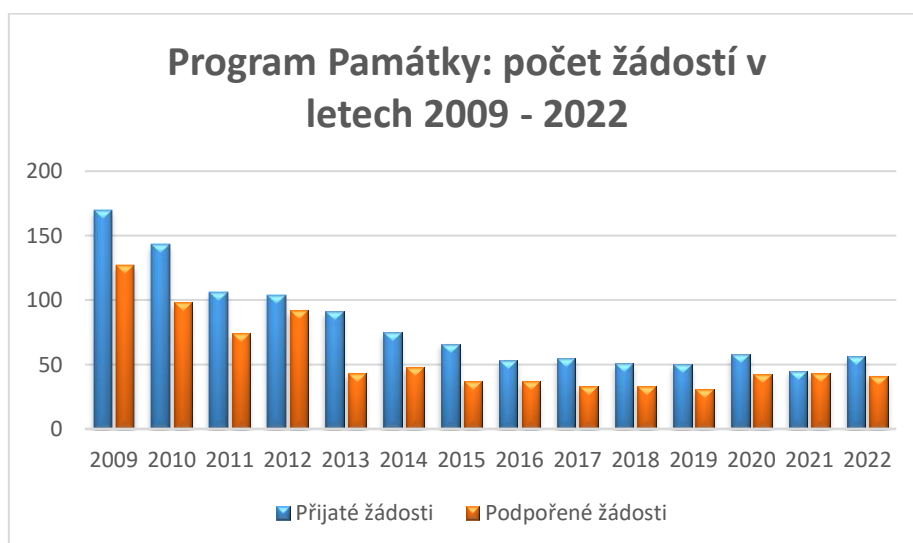
V rámci schválené Koncepce účinnější podpory památkové péče ve Zlínském kraji přistoupil Zlínský kraj jako jeden z prvních krajů v naší zemi k zavedení dotačního programu v oblasti obnovy památek.

▪ **Program na podporu stavební obnovy a restaurování kulturních památek a památek místního významu – Fond Zlínského kraje – sekce kultura**

V roce 2003 byl vytvořen Fond kultury ZK, který zahrnoval kromě podpory kulturních aktivit i obnovu a restaurování kulturních památek a památek místního významu. V průběhu let 2003 – 2021 bylo na obnovu památek vynaloženo z tohoto fondu 136,9 mil. Kč na více než 1.200 projektů. V roce 2022 bude podpořeno 41 projektů v celkové výši 6,3 mil. Kč.

Od vzniku fondu alokované prostředky ve Fondu kultury na obnovu hmotného kulturního dědictví měly vrůstající tendenci, v roce 2009 prostředky alokované v rozpočtu dosáhly cca 14 mil. Kč. Od roku 2010 však došlo k postupnému snižování prostředků, které nedosáhly ani 30% finančních prostředků alokovaných v roce 2009. Od roku 2021 se alokovaná částka ustálila na výši 5 mil. Kč, nicméně z důvodu kvalitních rozpracovaných projektů je částka v době schvalování podpory navyšována na 6 mil. Kč.

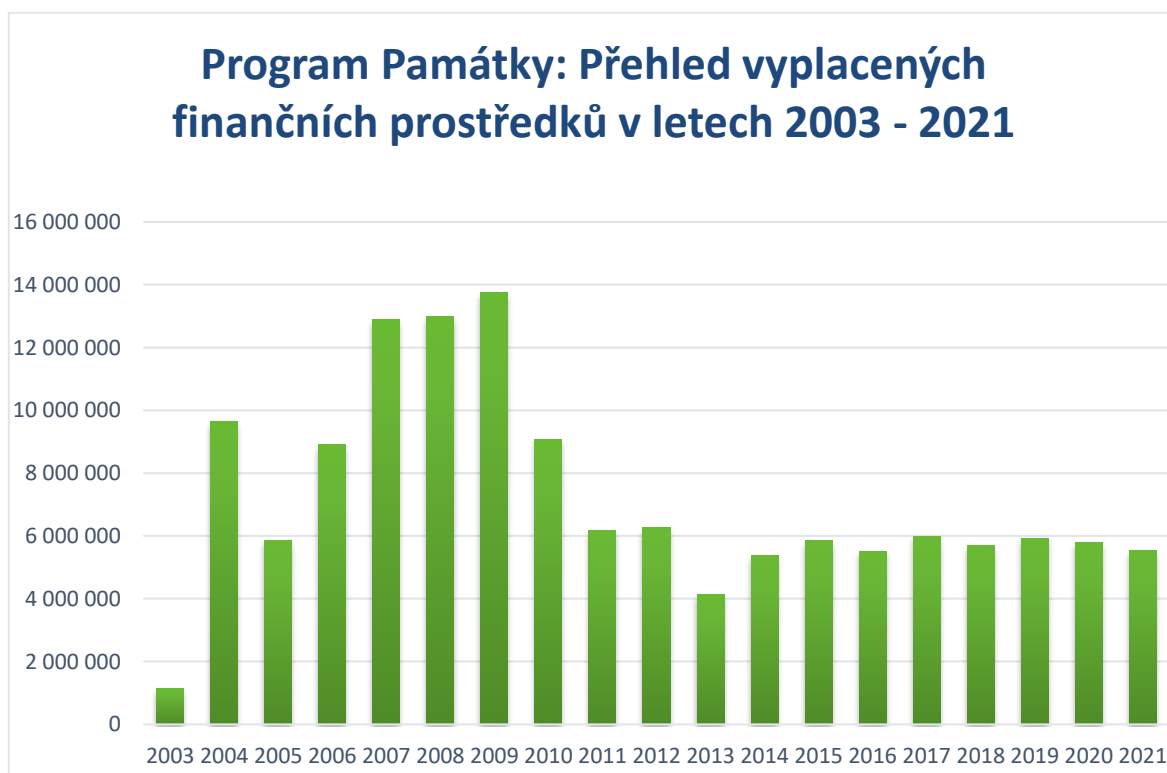
Výše finančních prostředků je s ohledem na celkový stavebně technický stav památkového fondu nedostačující.

V rámci hodnocení přijatých žádostí jsou upřednostňovány akce nadregionálního významu, víceleté památkové obnovy – finální etapy stavebních a restaurátorských akcí. Pozornost je věnována obnově stavu památek záchranného charakteru, jako jsou např. statické zabezpečení staveb a opravy střech, dále památkám lidového stavitelství, které patří k nejohroženější části památkového fondu a zasluhují mimořádnou pozornost, aby bylo možné zachovat alespoň jejich zlomek v původním stavu jako významné kulturní dědictví regionálního vesnického stavitelství a architektury.

V potaz jsou brány možnosti spolufinancování a podpory jednotlivých akcí z jiných dotačních titulů, zejména prostřednictvím MK ČR. Stranou nezůstaly ani objekty, kde k obnově památky dlouhodobě a významnou měrou přispívají vlastníci objektů z vlastních prostředků, nejen na obnovu, ale následně také k prezentaci i kulturně společenskému využití památky v kraji v rámci ČR pro veřejnost.

Jako v minulých letech byla podporována obnova církevních památek a drobné sakrální architektury (např. kapličky, zvonice, boží muka, kříže, svaté obrázky, křížové cesty, poklony), na jejichž špatném stavebnětechnickém stavu se podepsalo období před rokem 1989.

Vzhledem k neutěšenému technickému stavu památek v regionu je nutné neustále hledat, další možnosti získávání finančních prostředků, zejména pak z evropských fondů.

NKP Libušín

Přehled a analýza žádostí podpořených v KUL03-22:

V roce 2022 bylo doručeno 56 žádostí. Požadovaná výše dotace byla 9,06 mil. Kč.

Celkem 11 žádostí bylo vyřazeno z Programu ještě před hodnocením; z toho čtyři žádosti nebyly doplněny na vyzvu administrátora, jedna žádost byla vyřazena, neboť po odečtení nezpůsobilých výdajů projektu klesla výše dotace pod limitní částku 35 000 Kč, šest žádostí bylo vyřazeno pro nezpůsobilost.

Hodnoceno bylo 45 žádostí.

Celkem fyzicky přijato žádostí:	56
Žádosti nehodnocené:	11
Počet hodnocených žádostí:	45
Počet podpořených žádostí:	41

<u>Dle typu žadatele:</u>	Počet žádostí	Procentní podíl žádostí	Navržená dotace	Procento z alokované částky
Církev	23	56,10%	3 359 900,00 Kč	53,34%
Fyzická osoba	6	14,63%	1 191 000,00 Kč	18,90%
Podnikající fyzická osoba	1	2,44%	130 000,00 Kč	2,06%
Obec	11	26,83%	1 619 100,00 Kč	25,70%
Celkem:	41	100,00%	6 300 000,00 Kč	100,00%

<u>Dle okresu:</u>	Počet žádostí	Procentní podíl žádostí	Navržená dotace	Procento z alokované částky
Kroměříž	8	19,51%	1 628 300,00 Kč	25,85%
Uherské Hradiště	15	36,59%	1 933 700,00 Kč	30,69%
Vsetín	5	12,20%	811 600,00 Kč	12,88%
Zlín	13	31,71%	1 926 400,00 Kč	30,58%
Celkem:	41	100,00%	6 300 000,00 Kč	100,00%

<u>Dle zápisu v ÚSKP:</u>	Počet žádostí	Procentní podíl žádostí	Navržená dotace	Procento z alokované částky
Kulturní památka	27	77,31%	4 870 400,00 Kč	77,31%
Památka místního významu	14	22,69%	1 429 600,00 Kč	22,69%
Celkem:	41	100,00%	6 300 000,00 Kč	100,00%

▪ Individuální podpora – Fond Zlínského kraje – sekce Kultura

Vedle financování prostřednictvím Programu na podporu stavební obnovy a restaurování kulturních památek a památek místního významu jsou řešeny také individuální dotace na obnovu kulturních památek. Cílem je podpora obnov kulturních památek mimořádného významu, národních kulturních památek a záchrana ohrožených nemovitých kulturních památek.

V roce 2022 pokračují již schválené projekty z předešlých let a to: „Oprava krovu kopule a komplexní obnova věžičky kostela svaté Alžběty ve Věžkách“ a „Obnova Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady v Kroměříži – Dědictví moci slávy a štědrosti“.

Oprava krovu kopule a komplexní obnova věžičky kostela svaté Alžběty ve Věžkách

Kostel sv. Alžběty ve Věžkách patří mezi relativně čisté a méně časté neoklasicistní halové kostelní stavby na Moravě. Jedná se o jednoduší neorientovaný kostel s odsazeným, půlkruhově zakončeným kněžištěm a kopulí nad křížením lodí a transeptu, vystavěný v letech 1902 – 1904 naproti vstupu do zámeckého areálu. Objekt je kryt nízkou sedlovou střechou, nad křížením čtyřbokou kopulí s uzavřenou lucernou s hodnotnou kovářskou prací hrotnice s křížem.

V roce 2017 byl konstatován havarijní stav střechy. V souvislosti s tím byla v součinnosti se správním orgánem na úseku státní památkové péče a Národním památkovým ústavem v Kroměříži připravena její obnova. V roce 2019 byla zahájena obnova, spočívající ve výměně střešního pláště kopule a skleněných světlíků a výměně ramenátů kopule (ve finančním objemu 1.131.000 Kč). Na financování se podílela Obec Věžky, Ministerstvo kultury, Arcibiskupství olomoucké, v roce 2019 i Zlínský kraj (Program KUL03-19 na obnovu a restaurování kulturních památek a památek místního významu), a samozřejmě vlastník (Římskokatolická farnost Rataje u Kroměříže). V průběhu prací bylo zjištěno, že stav střechy i věžičky je v horším stavu, než ukazovaly předběžné průzkumy. Na základě nových poznatků byla projektová dokumentace v roce 2020 aktualizována

Účelem tohoto projektu je odstranění havarijního stavu střešní krytiny a dřevěných prvků věžičky včetně tesařských prvků v kopuli kostela. Důvodem poskytnutí podpory z rozpočtu ZK v režimu individuální dotace, nikoliv z programové dotace, je záchrana ohrožených nemovitých kulturních památek a kulturních památek nadregionálního významu efektivní a rychlou obnovou.

Kostel sv. Alžběty ve Věžkách

▪ Integrovaný regionální operační program

Stavební a restaurátorská obnova – areál Velehrad

Cílem projektu je realizace stavební a restaurátorské obnovy vybraných částí areálu bývalého cisterciáckého kláštera Velehrad. Předmětem projektu je zejména revitalizace východního křídla konventu a na něj navazujících prostor, včetně restaurování a obnovení tzv. jezuitské kaple. Významnou součástí projektu je také soubor opatření ke snížení destruktivního působení vlhkosti v celém objektu kláštera a zkvalitnění jeho zabezpečení.

V rámci projektu budou v části rekonstruovaných prostor vybudovány depozitáře pro uchovávání uměleckých sbírek a tři nové expozice. Po ukončení projektu pak kromě zmiňovaných expozic budou zpřístupněny veřejnosti i další rekonstruované části kláštera formou rozšířeného prohlídkového okruhu. Veřejnost tak bude moci navštívit v podstatě všechny části klášterní budovy, které jsou zajímavé z architektonického či uměleckého hlediska.

Celková částka na projekt překračuje 113 mil. Kč. Výše dotace z IROP činí téměř 105 mil. Kč.

NKP Velehrad

Muzeum Kroměřížska, p.o. – Revitalizace hospodářského dvora v Rymicích

Projekt má specifický cíl, a to zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví. Výsledkem realizace je revitalizace hospodářského dvora, který byl v havarijním stavu. V rámci revitalizace bylo provedeno statické zajištění objektů a jejich rekonstrukce vč. nových fasád, nové přípojky sítí, terénní a sadové úpravy a oplocení. V objektech hospodářského dvora se aktuálně připravuje expozice a nový etnografický a archeologický depozitář. Stavební práce a vybudování nové expozice probíhaly v etapách po jednotlivých objektech. Realizace byla zahájena v roce 2019, obnova byla ukončena v roce 2022 a objekt byl 14.5.2022 slavnostně otevřen veřejnosti.

Celkové náklady akce, včetně projektů a inženýrské činnosti, byly 121 mil. Kč (dotace IROP 85% celkových uznatelných nákladů, ze státního rozpočtu 5% a z rozpočtu kraje 10%).

Hospodářský dvůr v Rymicích

Obnova Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady v Kroměříži – Dědictví moci slávy a štědrosti

Obnova Arcibiskupského zámku a Podzámecké zahrady v Kroměříži představuje jedinečnou příležitost, jak zachovat národní kulturní dědictví světového významu i pro budoucí generace. Honosný raně barokní arcibiskupský palác vybudoval koncem 17. století biskup Karel II. z Lichtensteinu-Kastelkorna ve spolupráci s architekty Filibertem Luchesem a Giovannim Pietrem Tencallou. Součástí plánů bylo vybudování také Květné zahrady, tzv. Libosadu. Na zámek přímo navazuje Podzámecká zahrada s úpravou z 19. století. Po ukončení komplexní rekonstrukce dojde ke zpřístupnění nových, nyní uzavřených částí pro veřejnost. A především citlivou revitalizací dojde k důstojnému představení památky, která je pod ochranou světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Celkové náklady jsou ve výši 246,3 mil. Kč, (226 mil. Kč z IROP). V roce 2020 poskytl Zlínský kraj dotaci 3 mil. Kč. Zbytek plánovaných nákladů poskytne majitel zámku a zahrady Arcibiskupství olomoucké.

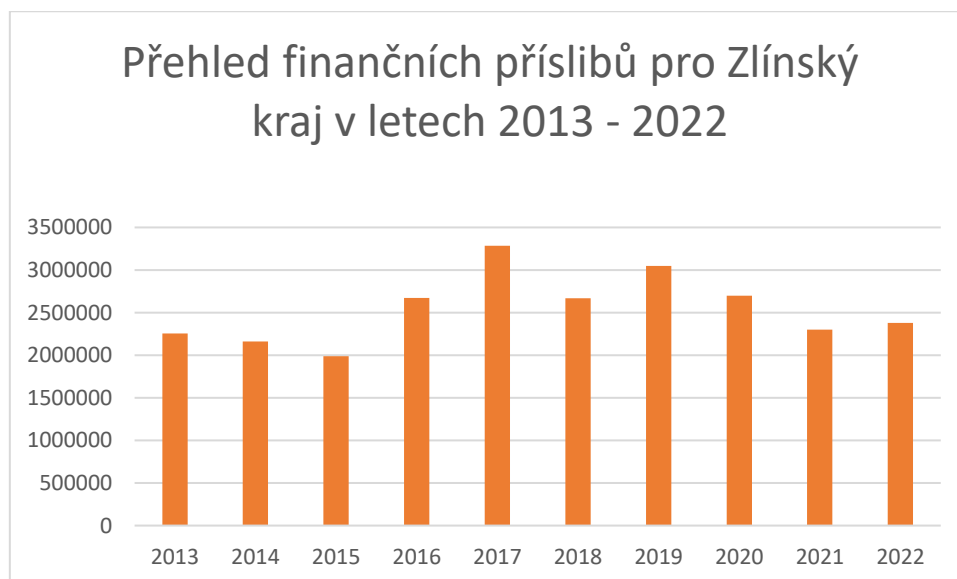
Zámek Kroměříž

▪ Dotační programy Ministerstva kultury ČR

Havarijní program

Finanční prostředky Havarijního programu jsou určeny na záchranu nemovitých kulturních památek zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR nacházející se v havarijním technickém stavu, zejména na jejich statické a celkové stavební zajištění, vč. restaurátorských prací a na opravy krovů a střech.

Přehled finančních příslibů pro Zlínský kraj v letech 2013 – 2022 ukazuje následující graf. Oproti roku 2020 došlo k poklesu výše přislíbené částky.

V roce 2022 je podpořeno osm projektů ve výši 2,38 mil. Kč:

Místo realizace	Typ žadatele	Památk	Výše dotace
Bojkovice	církev	kostel sv. Vavřince	600.000 Kč
Vidče	církev	kostel sv. Cyrila a Metoděje	500.000 Kč
Kladná Žilín	FO	vodní mlýn č. p. 84	350.000 Kč
Lukov	obec	zřícenina hradu s předhradím	200.000 Kč
Uhřice	FO	zámek č. p. 18	200.000 Kč
Věžky	církev	kostel sv. Alžběty	150.000 Kč
Břest	církev	fara č. p. 18	130.000 Kč
Žitková	FO	seník	250.000 Kč

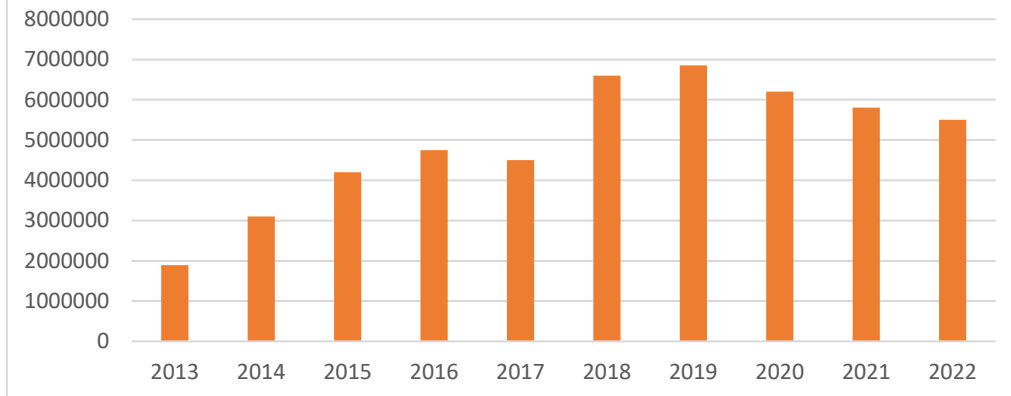
Kostel sv. Cyrila a Metoděje ve Vidčiči

Program záchrany architektonického dědictví

Příspěvky v Programu jsou poskytovány zejména na záchranu a zachování kulturních památek nebo těch jejich částí, které tvoří podstatu kulturní památky. Programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejich částí, které tvoří podstatu kulturní památky.

Přehled finančních příslibů pro Zlínský kraj v letech 2013 – 2022 ukazuje následující graf. Oproti roku 2013 měla výše příslibů zpravidla zvyšující tendenci. Od roku 2020 dochází k mírnému poklesu.

Přehled finančních příslibů pro Zlínský kraj v letech 2013 - 2022

V roce 2022 byly z rozpočtu Ministerstva kultury schváleny finanční přísliby ve výši 5,5 mil. Kč pro 7 projektů ze Zlínského kraje:

Místo realizace	Typ žadatele	Památka	Výše dotace
Bystřice pod Hostýnem	obec	zámek	700.000 Kč
Chvalčov	církev	poutní areál Svatý Hostýn	1.100.000 Kč
Koryčany	spolek/obec	zřícena hradu Cimburk	800.000 Kč
Kurovice	FO	tvrz	800.000 Kč
Pohořelice	církev	kostel sv. Jiljí	700.000 Kč
Střílky	nadace	zámek	700.000 Kč
Zlín – Štípa	církev	kostel Nar. P. Marie	700.000 Kč

Svatý Hostýn

Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

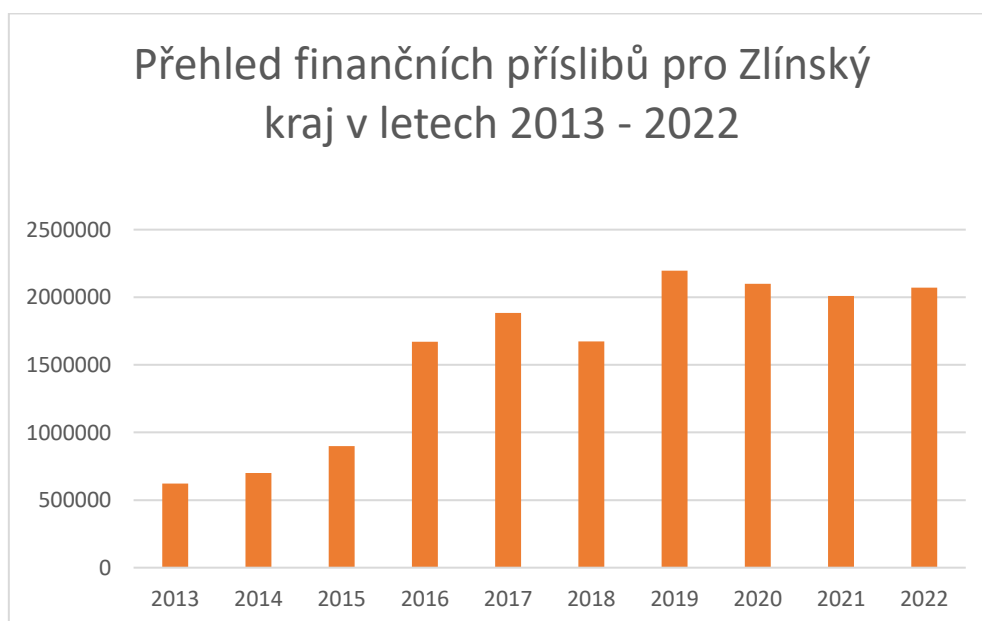
Dotační titul MK ČR Program podpory kulturních památek prostřednictvím obecních úřadů obcí s rozšířenou působností funguje od roku 2008. Příspěvek je poskytován na stavební obnovu a restaurování kulturních památek (zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR), které se nacházejí mimo plošně chráněná území a jejichž hlavní cílem je zachování kulturního dědictví pro další generace.

V roce 2022 nebyl dotační titul vyhlášen, z důvodů úspory finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Program restaurování movitých kulturních památek

Z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely.

Přehled finančních příslibů pro Zlínský kraj v letech 2013 – 2022 ukazuje následující graf. V posledních letech se výše prostředků ustálila lehce kolem hranice 2 mil. Kč.

V roce 2022 jsou v rámci Zlínského kraje k podpoře navrženo následujících 7 akcí v celkové výši 2,07 mil. Kč.:

Místo realizace	Typ žadatele	Památka	Výše dotace
Velký Ořechov	Církev	kostel sv. Václava, boční oltář sv. Vendelína	300.000 Kč
Vizovice	Církev	kostel sv. Vavřince, hlavní oltář	300.000 Kč
Valašské meziříčí	Církev	kostel Nanebevzetí P. Marie, lavice	510.000 Kč
Uherský Brod	Církev	kostel sv. Neposkvrněného početí P. Marie, boční oltář sv. Josefa	320.000 Kč
Kroměříž	Církev	arcibiskupský zámek, soubor obrazů	150.000 Kč
Morkovice-Slížany	Církev	kostel	190.000 Kč
Mysločovice	Církev	kostel Nejsvětější Trojice, soubor obrazů	300.000 Kč

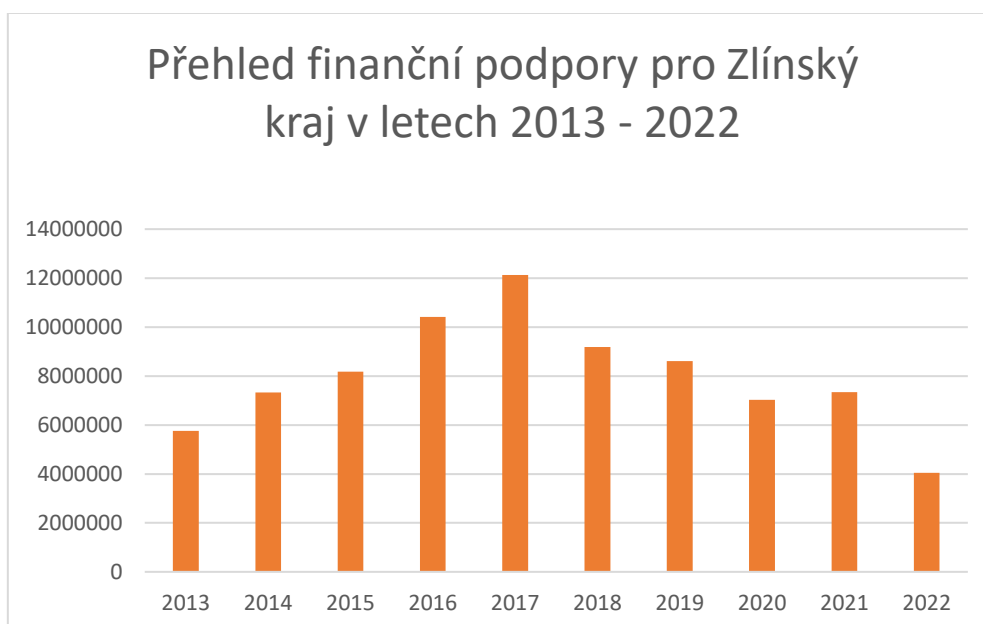

Interiér kostela Neposkvrněného početí Panny Marie v Uherském Brodě

Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Je nástrojem k obnově kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace a památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být z něho poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí společně s vlastníkem na obnově kulturní památky.

Přehled finanční podpory pro Zlínský kraj v letech 2013 – 2022 ukazuje následující graf. V letošním roce opět sledujeme výrazný pokles přidělených finančních prostředků.

Rozpis státní finanční podpory v programu regenerace MPZ a MPR v rámci Zlínského kraje – kvóta pro rok 2022

MPR/ MPZ	Město	Kvóta
MPR	Kroměříž	875.000 Kč
MPZ	Brumov – Bylnice	0 Kč
MPZ	Fryšták	160.000 Kč
MPZ	Holešov	665.000 Kč
MPZ	Kelč	0 Kč
MPZ	Luhačovice	0 Kč

MPZ	Napajedla	150.000 Kč
MPZ	Uherské Hradiště	770.000 Kč
MPZ	Uherský Brod	620.000 Kč
MPZ	Uherský Ostroh	0 Kč
MPZ	Valašské Klobouky	0 Kč
MPZ	Valašské Meziříčí	200.000 Kč
MPZ	Vizovice	200.000 Kč
MPZ	Zlín	400.000 Kč
Celkem		4.040.000 Kč

Kroměříž

Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny, je v rámci komplexní péče o památkový fond v České republice určen na podporu obnovy a zachování nemovitých kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jakými jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka, ale i ve prospěch obnovy a zachování venkovských kostelů, zámečků, tvrzí,

technických děl, soch a pomníků, zahrad apod., které se nacházejí na území vesnických památkových rezervací a zón a krajinných památkových zón.

Přehled alokovaných prostředků pro Zlínský kraj v letech 2013 – 2022 ukazuje následující graf. Ve sledovaném období došlo v letošním roce k výraznému poklesu příslibených finančních prostředků.

Zlínský kraj má tři vesnické památkové rezervace a tři vesnické památkové zóny. V letošním roce obdržely následující 2 akce finanční přísliby:

Místo realizace	Památka	Výše dotace
VPR Rymice - Hejnice	větrný mlýn p. č. 865	190.000 Kč
VPR Veletiny - Stará Hora	vinná buda – lisovna st. p. 141	95.000 Kč

VPR Veletiny – Stará Hora

VPR Vičnov – Kojiny

▪ **Obnova památek nadregionálního významu**

Tyto památky svým architektonickým, historickým, uměleckým či výtvarným významem přesahují hranice regionu a náleží v oblasti kulturního dědictví k tomu nejhodnotnějšímu, co lze ve Zlínském kraji návštěvníkům nabídnout.

Jedná se zejména o národní kulturní památky, ale také o památky středověké architektury, které se v mnoha případech zachovaly pouze v torzální podobě. Péče o tyto památky patří k nejnáročnějším.

Hrad Lukov

Hrad Lukov je jednou z nejstarších a nejvýznamnějších památek středověké architektury ve Zlínském kraji a jedním z největších lákadel návštěvníků. Jedná se o rozsáhlý areál gotického hradu s pozdě románským jádrem z druhé poloviny 13. století. Komplex torzální architektury je soustavnou údržbou a konzervační stavební činností postupně upravován pro kultivovanou prezentaci kulturní památky odborné a především také laické veřejnosti. Hrad Lukov je zříceninou, na které více než 20 let probíhají systematické záchranné práce a archeologický průzkum. Záchranná činnost je organizována se Spolkem přátel hradu Lukova s dalšími neziskovými organizacemi. Záměrem spolku přátel hradu Lukova a obce Lukov je pokračování v netradičním přístupu k záchraně této zříceniny do budoucna. V posledních letech je objekt financován především prostřednictvím finančních prostředků vlastníka a dotačních titulů ZK na obnovu památek. I v letošním roce je podpořen částkou 300 tis. Kč na obnovu hradeb, západní parkán.

Zřícenina hradu Lukov s předhradím

▪ **Obnova sakrálních památek**

U sakrálních památek se v převážné většině jedná o vesnické kostely či kapličky, kde bývá možnost získání dalších finančních prostředků (kromě prostředků vlastníka) velmi problematická (celá řada kostelů a kaplí je pouze památkou místního významu). Prostředky vlastníků jsou navíc zejména u malých farností velmi omezené, zvláště pak při nutnosti řešení havarijních stavů objektů nebo při rozsáhlejších rekonstrukcích.

V případě kulturních památek významně (kromě finančních prostředků vlastníka) přispívá mimo rozpočet kraje i MK ČR z Havarijního programu (z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb – statické zajištění).

V letošním roce jsou z Programu KUL03-22 podpořeny například tyto projekty: výměna střešní krytiny sakristie kostela sv. Mořice v Kroměříži, obnova střechy farního kostela sv. Cyrila a Metoděje ve Vidči – 2. etapa, obnova nátěru střešní krytiny střechy kostela i věže sv. Cyrila a Metoděje ve Zlobicích, restaurování okna s ornamentálními vitrážemi v hlavní lodi kostela Navštívení Panny Marie v Zašové, restaurování dveří

kostela sv. Mikuláše - III. etapa, restaurování lavic v kostele sv. Vavřince ve Vizovicích, apod.

Kostel sv. Vavřince ve Vizovicích

▪ **Obnova profanních památek**

Velmi významný okruh profánních, tzn. světských památek, tvoří zámky (v Dřínově, Uhřicích, Litenčicích, Žeranovicích aj.). Tyto rozsáhlé zámecké či hradní areály (v řadě případů i s parkem) jsou v různém stavebně technickém stavu, v řadě případů navíc v havarijním stavu. Některé z nich jsou pak na seznamu ohrožených památek ČR (Dřínov, Zdislavice, Loučka).

Samostatnou část v této kategorii tvoří měšťanské domy, např. ve Vsetíně nebo v MPR Kroměříž, které jsou již řadu let postupně opravovány jednotlivými vlastníky za přispění města, kraje, státu (Program regenerace MPR a MPZ MK ČR).

Z Programu KUL03-22 byly podpořeny projekty na obnovu oken v prvním patře na jižní straně zámku Dřínov, na obnovu střechy hospodářského renesančního objektu v areálu zámku Uhřice - II. etapa, na obnovu střešní krytiny barokní budovy bývalých

stájí v areálu zámku Zdounky nebo Obnova fasády objektu č. p. 852/29 v Kollárově ulici v Kroměříži.

Zámek Dřínov

▪ **Obnova drobné sakrální architektury**

Tyto drobné stavby zahrnují sochy, boží muka, kříže, zvoničky, kaple, křížové cesty a další. Jejich početnost není na našem území stejnoměrná, odlišný je jejich stavebně technický stav, dodnes však patří k nejtypičtějším prvkům moravské krajiny. Často vysokou uměleckou úroveň mají některé kamenné skulptury, dotvářející centrální prostory měst a obcí nebo nacházející se ve volné krajině.

V rámci hodnocení těchto památek lze rozlišit dvě základní roviny, a to rovinu estetickou, kdy sochařské a kamenické dílo působí také na laika, aniž by byl vybaven odbornými znalostmi, pocitem požitku či výrazu spokojení z existence kříže, sochy, které v minulosti stály na orientačně významných místech, dnes se ocitají v městských

zákoutích, na návších, okrajích zástavby či v krajině. Pro laika představují zmalebnější prvek oživující prostředí. Druhou rovinu představuje uměleckohistorická a památkářská oblast, která prozrazuje bohatý výskyt soch s vysokou kulturní vyspělostí českých zemí, schopností nejširších vrstev obyvatelstva chápat umělecká díla a touhu mít je ve svém okolí.

Polní kříž z roku 1935 v trati Zámostní v Návojně

Samostatný okruh těchto památek tvoří kříže, u kterých by měl proběhnout komplexní restaurátorský zásah, případně tzv. rekonzervace po 3 až 5 letech v rámci stanoveného režimu památky. Jedná se o nejlepší a v památkové péči velmi upřednostňovaný systém údržby památek tohoto typu formou prevence. Prakticky vzorově mají tento systém vypracovaný na území MPR Kroměříž a MPZ Uherské Hradiště a v přilehlých částech města. Velmi dobře si počíná i řada obcí na Uherskobrodsku a Uherskohradištsku, ale i v řadě obcí na Zlínsku a Vsetínsku, v Rožnově pod Radhoštěm či Valašskomeziříčsku.

Široký okruh představují venkovní kamenné plastiky – nejrůznější sochy světců a světic a také neopominutelné kaple a boží muka. Tyto drobné stavby, včetně soch svatých, v minulosti povzbuzovaly na venkově k modlitbě, zastavovala se u nich procesí, k některým, zvláště mariánským památkám, se konaly např. poutě. Památky

drobného sakrálního stavitelství jsou mimořádnou českou zvláštností a neodmyslitelným prvkem místní krajiny.

Finance z Programu KUL03-22 letos přispějí k zrestaurování kamenných křížků v Mistřici, Tupesech, Pašovicích, Hradčovicích, Kunovicích, Kašavě atd. Restaurovány budou také sochy např. sochy sv. Jana Křtitele v Dobrkovicích nebo obnova sochy Panny Marie stojící pod kostelem v Želechovicích nad Dřevnicí.

Kříž z roku 1885 ve Velké Lhotě

▪ Obnova památek lidového stavitelství

Památky lidového stavitelství tvoří významnou část našeho kulturního dědictví a zahrnují především obytná a hospodářská stavení, dále provozní a technické stavby (usedlosti, domkářská stavení, stodoly, seníky, sklepy, sušírny ovoce, chlévy a řada dalších).

Lidové stavby jsou většinou v soukromém držení, a protože dnešním potřebám již plně nevyhovují, majitelé je z neznalosti či záměrně znehodnocují, a to buď nevhodnými úpravami, nebo jejich neudržováním.

Stavení č. p. 77, Bystřici pod Lopeníkem (obnova získala uznání Lidová stavba roku 2018)

Stavby se proto dostávají do dezolátního stavu a mnohdy je ze strany vlastníků upřednostňována jejich demolice. S ohledem na skutečnost, že tato část památkového fondu náleží k nejohroženější, je nutné přistupovat k záchraně těchto objektů prioritně.

Za zmínku rovněž stojí, že převážná většina těchto staveb je v držení fyzických osob, v řadě případů důchodového věku. Senioři již nejsou schopni vložit potřebné úsilí ani dostatečné množství finančních prostředků do řádné památkové obnovy a údržby svých objektů, kterou je zvláště v případech památek lidového stavitelství nutné vést

velmi citlivě, se znalostí tradičního řemesla a s ohledem na zachování starých technologických postupů, konstrukcí a původních materiálů.

Lidové stavby i chráněné památky lidového stavitelství denně mizí veřejnosti před očima, jsou nahrazovány novostavbami situovanými do prostoru bez respektování rázu krajiny a bez přímé vazby na původní urbanistickou strukturu.

V případě nechráněných lidových staveb navíc neexistuje žádný mechanismus, který by tyto kulturní statky ochránil a zachoval jako doklad doby pro budoucí generace. Státní památková péče se zaměřuje pouze na objekty, které jsou za památky prohlášeny, ale ani ty se častokrát nedaří ochránit před neodbornými úpravami či dokonce před jejich demolicí. Většina staveb však nemá oficiální statut ochrany, a tudíž neexistuje ani prostředek, který by zabránil jejich likvidaci. Je jen otázkou času, kdy zcela zmizí sušírny ovoce, stodoly, seníky, kdy budou přestavěny nebo zbourány chlévy, kůlny a ostatní hospodářské stavby, aby ustoupily vymoženostem současného životního stylu. Přesto se podařilo zachránit řadu jedinečných a cenných památek lidového stavitelství a ty mohou dále sloužit po celou řadu let veřejnosti.

Dům č. p. 74 se sušárnou v Rokytnici u Vsetína (obnova získala uznání Lidová stavba roku 2019)

Řada obcí si stále více uvědomuje, že památky lidového stavitelství jsou často jediným historickým bohatstvím obce, jejichž ztrátu už nebude možno nikdy nahradit. Tato myšlenka je dále realizována a rozvíjena v lokálních nově budovaných drobných muzeích s expozicemi tradiční lidové kultury, s vazbou na historii místa a její osobnosti. Tento fond lidového stavitelství se rovněž ukázal jako nejvhodnější pro činnost spolků, folklorních souborů a skupin, setkávání členů, ukládání krojů, pro zkoušky místních hudeb či pro setkávání s veřejností či drobné kulturní aktivity.

Z dotačního programu bude v roce 2022 obnovena střecha obytné části a doplnění deštění štítu přístavby chléva venkovského domu č. p. 138 v Hradčovicích.

Rodový shluk Orságů, Karolinka - Raťkov (obnova získala uznání Lidová stavba roku 2021)

▪ **Obnova technických památek**

Jedná se obecně o památky vědy, výroby a techniky, tedy o zařízení související s těžbou, výrobou, dopravou a skladováním. Velkou část těchto památek tvoří mostky, sýpky, mlýny, sušárny, hospodářské stavby nebo vinné sklepy. Patří sem však také průmysl s množstvím výrobních odvětví a vývojových řad.

Rovněž ve výčtu národních kulturních památek na území ZK nalezneme od roku 2014 jednu z technických památek - větrný mlýn ve Velkých Těšanech. Jedná se o dvoupatrovou dřevěnou stavbu sloupového typu, která se celá otáčela po směru větru. Poháněn byl čtyřmi větrnými lopatami. Jde o jeden z mála dochovaných větrných mlýnů v okolí s dochovaným technickým zařízením z první poloviny 19. století.

V roce 2022 bude z programu KUL03-22 podpořena obnova bývalé kovárny a vodního mlýna v Kladné-Žilín č. p. 84.

Obnovená střecha sýpky v Kelči

Zpracováno: ve Zlíně, květen 2022